

Яськова Наталя Василівна
молодший науковий співробітник
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ FACEBOOK ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Нині, електронні соціальні мережі (далі – ЕСМ) не лише об'єднують людей навколо спільних інтересів або цінностей, але й стали невід'ємною складовою комунікації серед населення всього світу. Швидке зростання кількості користувачів електронних соціальних мереж, часу, який вони проводять у таких мережах, доступності різних пристроїв (комп'ютера, планшета, ноутбука, мобільного телефона) з підключенням до мережі Інтернет – усе це зумовлює привабливість електронних соціальних мереж для використання у галузі освіти.

Проаналізувавши, вітчизняні та зарубіжні наукові джерела, педагогічну, психологічну та допоміжну літературу [1,2,3,6,8,10,9,14,13,19] визначено, що більшість науковців наголошують на таких властивостях використання електронних соціальних мереж як: популярність серед користувачів різного віку, безкоштовна реєстрація, безкоштовні послуги (можливість прослуховувати музику, завантажувати фото, відео та переглядати їх, грати в он-лайн ігри тощо), наявність чату для безпосередньої комунікації (можливість як індивідуального, так і групового спілкування) тощо.

Питання використання електронних соціальних мереж в освіті досліджували Т. Архіпова [1], Р. Гуревич [2], Ю. Дюлічева, С. Івашьова [3], В. Коваленко [6], С. Крібель [8], Г. Кучаковська [9], С. Литвинова [10], С. Мигович [12], Є. Патаракін [15], О. Пінчук [16], О. Соколюк, Н. Тверезовська, А. Яцишин [19,18] та ін. Також, питанням використання електронних соціальних мереж присвячені попередні публікації авторів даної статті [14,19].

Проте, малодослідженим залишається питання щодо використання електронних соціальних мереж для підтримки наукових та науково-педагогічних працівників, а тому вважаємо цю проблему актуальною і такою, що потребує спеціального дослідження.

Нині, різновидів ЕСМ є безліч. Так, Онищенко О. та ін. [17] тематично класифікують соціальні мережі так:

✓ загально тематичні й мережі дозвілля (MySpace, Youtube, Мой мир, Mail.Ru тощо) – спілкування без спеціалізації соціальної мережі (можливості створювати власні спільноти за інтересами, веб-сайти з форумами, вести блоги, чати, розміщати музику, фото- і відеоматеріали, мережні ігри тощо);

✓ навчальні, соціалізуючі (wikipedia.org, LiveLib, Моя бібліотека, RusEdu тощо) – соціальні мережі, які допомагають у навчанні, надають можливість ознайомитись з науковими працями (рефератами, курсовими роботами, авторефератами), можливість користуватися електронними бібліотеками, можливість брати участь в Інтернет-конференціях, можливість користуватися соціальним досвідом тощо;

✓ «однокласники» (Classmates, Facebook, Odnoklassniki, V Kontakte тощо) – спілкування з однокласниками, друзями, знайомими, родичами (можливість відновити спілкування зі старими знайомими, друзями, товаришами не тільки за допомогою мережі, а й у повсякденному житті; завести нових друзів; розширити комунікативні зв'язки тощо);

✓ ділові (LinkedIn, Atlaskit, MoiKrug.ru, Profeo) – бізнес-проекти, пошук роботи, пошук партнерів, власне робота (можливість створення портфоліо, пошуку партнерів і клієнтів, розширення кола професійного спілкування, можливість ділитися власним досвідом у середовищі особистого професійного блогу, ділових контактів, пошук втрачених зв'язків, рекрутинг, продаж товарів тощо);

✓ політичні (Politiko, Politiki.tv, Соратники.ру), що об'єднують політиків, експертів, журналістів, лідерів партій та виборців у межах одного співтовариства (створення умов для політичної і суспільної діяльності онлайн: спілкування в групах, ведення блогу, дискусії, можливість оцінити діяльність партій і політиків тощо);

✓ мережі, об'єднані навколо проблематики дому і родини (Ancestry.com, Geni.com, Юмама, Дневник для молодой мамы, DrugMe.ru та ін.), що сконцентровані тематично на проблемах сімейних зв'язків, домашньої тематики (можливість об'єднання людей на основі родинних зв'язків, пошук рідні, побудова власного генеалогічного дерева, встановлення зв'язків з друзями родини; соціальна мережа для мам – можливість спілкуватися й обмінюватися досвідом виховання малюків, обговорення спільних проблем, пошук порад лікаря тощо);

✓ релігійні мережі (MyChurch, Faithbook, Гефсимания та ін.) – тематичні соціальні мережі релігійного спрямування (можливість створення власної церкви, пошук однодумців у цій сфері, поширення своїх поглядів через ведення блогів, планування і проведення спільних заходів тощо).

Більшість із ЕСМ мають схожі можливості та властивості. Проте, найбільшій популярності набирає ЕСМ – Facebook – унікальний інтернет-майданчик, інструмент швидкої та миттєвої взаємодії людей з різних куточків планети. Це широко розвинена платформа, з добре продуманим функціоналом, що дозволяє користувачам активно спілкуватися і взаємодіяти один з одним в будь-який час доби, в будь-якому місці, місті та країні світу. Варто наголосити, що у Facebook багатогранний функціонал взаємодії між людьми: користувачі діляться знаннями і досвідом, обмінюються новинами, фотографіями та відео в особистих і професійних сферах. Незважаючи на те, що цільовою аудиторією мережі Facebook є переважно студенти і молодь, наукові та науково-педагогічні працівники також активно використовують ЕСМ. Про це свідчать різноманітні групи наукового і педагогічного спрямування, наприклад: «Вчитель у соціальних мережах», «ІКТ-навчання педагогів України», «Хмарні сервіси в освіті», «Опитування по ІКТ» та інші. Попри це, зустрічаються сторінки, присвячені науковим інтересам: «Аспіранти UA», «Молоді науковці для молодих науковців», «Неформальне спілкування на наукову тематику», «Освіта і наука», «Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України» тощо. Отже, користувач має можливість використати мережу Facebook для налагодження комунікації, для самовираження, саморозвитку, отримання нових відомостей, набуття знань тощо.

Наукові та науково-педагогічні працівники можуть використовувати ЕСМ Facebook як:

- особисту сторінку для комунікації між колегами та аспірантами;
- розроблення та просування іміджу наукової установи;
- групу для обговорення наукового дослідження.

Розглянемо більш детально можливості використання ЕСМ Facebook.

Наукові та науково-педагогічні працівники можуть створити в ЕСМ Facebook особисту сторінку, наповнивши її відомостями про себе, своє місце навчання або роботи. В особистих повідомленнях працівник має можливість здійснювати комунікацію з колегами, обговорювати важливі питання та теми. Також на головній сторінці можна ділитись важливими новинами в сфері науки та освіти, розміщувати та запрошувати на заходи, які проводить наукова установа, висвітлювати власну участь у різноманітних заходах, а також долучати до груп за відповідною тематикою. Так, наприклад, людина, яка навчається в аспірантурі може долучитись до таких груп як «Аспіранти.ua», «Захист дисертації» тощо.

Якщо розглядати використання ЕСМ Facebook для популяризації навчального закладу або наукової установи, то краще створити сторінку закладу, наповнивши її відомостями про заклад: дата створення, напрями роботи, адреса та години прийому. Така сторінка у Facebook направлена на популяризацію установи та закріплення іміджу. Ви можете розміщувати новини про заклад, заходи, в яких беруть участь співробітники або які будуть проведені, розміщувати фото та відеоматеріал.

Також досить актуальним є створення закритих або відкритих груп у ЕСМ Facebook. Варто наповнити групу загальними відомостями: мета групи, дата створення, цільова аудиторія, завантажити на головну сторінку групи фото чи логотип (для швидшого пошуку групи), додати учасників і запропонувати їм підписатись на групу. Якщо група створена з навчально-виховною метою, варто створити банк корисної літератури, додати фото та відеоматеріали, наповнити рубрику «аудіозаписи» після проведення заходів. Так, наприклад, можна завантажувати у Facebook аудіозапис після проведення Вчених рад чи наукових конференцій. Досить цікавим є те, що ЕСМ Facebook надає можливість проводити онлайн конференції, скориставшись рубрикою «Прямий ефір».

Отже, наукові та науково-педагогічні працівники можуть використовувати ЕСМ Facebook для популяризації науково-педагогічної установи, для безпосередньої комунікації із аспірантами, докторантами чи студентами, психологічної підтримки колег щодо використання новітніх розробок та ІКТ у навчально-виховному процесі, обміном досвідом та обговорення важливих педагогічних аспектів.

Використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників має такі переваги:

- 1) індивідуальна або групова комунікація;
- 2) наявність мобільного додатку мережі, що надає доступ у будь який час і з будь-якого пристрою;
- 3) можливість отримання зворотного зв'язку;
- 4) можливість проведення науково-педагогічної роботи у створених групах;
- 5) можливість проведення опитувань, дискусій, фокус-груп;
- 6) відкритий доступ до віртуальної бібліотеки аудіо і відеоматеріалів, які можна використовувати в структурі уроку;
- 7) популяризація наукової установи або закладу;
- 8) обмін досвідом тощо.

У подальших дослідженнях варто розглянути питання готовності наукових та науково-педагогічних працівників до використання електронних соціальних мереж у науково-педагогічній роботі.

Список використаних джерел:

1. Архипова Т., Осипова Н. Социальные сети как средство организации учебного процесса. Львов: Інформаційні технології в освіті. 2015. С. 7–18.
2. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання. Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». С. 52-56. URL: http://ubgd.lviv.ua/konferenc/kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.
3. Івашнюва С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. 2. – С. 15-17.
4. Капустян І. Шведський досвід проектної організації інформаційно-комп'ютерної освіти. Імідж сучасного педагога. 2011. 1(110). С. 40-41.
5. Клименко О. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, фев. 2012 г.). С.-Пб.: Реноме, 2012. С. 405-407.
6. Коваленко В. Проблеми підготовки вчителя і соціального педагога до застосування мультимедійних засобів для формування основ здоров'я молодших школярів [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2013.(37). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/879>
7. Коноплицкий С. Интернет как предмет социологического анализа. Социология: теория, методы, маркетинг. 2005. 3. С. 186–193.
8. Крибель С. С., Шобухова С.С. Использование социальных сетей в образовании. Информатика и образование. 2012. 4 (233). С. 66-68.

9. Кучаковська Г. А. Роль соціальних мереж в активізації процесу навчання інформатичних дисциплін майбутніх вчителів початкової школи [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 3 (47) . С. 136–149. – URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1213/933>
10. Литвинова С.Г. Мережа як засіб формування ІКТ-компетентностей вчителів-предметників. Засоби і технології сучасного навчального середовища : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. К., 2011. С.118–119.
11. Ломакин Д. С. Роль социальных сетей в современном образовательном процессе. Веб-сайт Профобразование РФ. URL: <http://rossobr.ru/?p=189>.
12. Мигович С. М., Тверезовська Н.Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів. Науковий вісник НУБіП серія ISSN: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2015, Том 50, №6 46 «Педагогіка, психологія, філософія». Випуск 175, частина 3. Київ, 2012. URL: http://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_01_10_mygovich.-html#ixzz2wnSKAKKp
13. Можаяева Г.В., Фещенко А.В. Использование виртуальных социальных сетей в учебном процессе. Современное образование: содержание, технологии, качество: 17 Междунар. науч.-метод. конф. СПб.: С.-Пб. гос. электротех. ун-т "ЛЭТИ" им. В.И. Ульянова (Ленина), 2011. С. 102-103.
14. Олексюк Н. В., Лебеденко Л.В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 4 (48). С. 88–102. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273> –доступ 25.11.2015.
15. Патаракин Е. Д. Социальные взаимодействия и сетевое обучение 2.0 [Текст]: монография. М.: НП «Современные технологии в образовании и культуре», 2009. 176 с.
16. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 4 (48). С. 14–34.
17. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства : [монографія] / [О. Онищенко, В. Горовий, В. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. К., 2014. 260 с.
18. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2014. 19. С. 119–126.
19. Яцишин А.В., Яськова Н.В. Використання електронних соціальних мереж у роботі з обдарованими учнями. [Освіта та розвиток обдарованої особистості](#). 2016. 8. С. 9-16.